

КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ И ДРУШТВО

(не)равнотежа теорије и праксе у контексту одрживог развоја,
екологије и здравља

IX КОНФЕРЕНЦИЈА – ЗБОРНИК РАДОВА

Београд, 2018. године

ОРГАНИЗАТОР КОНФЕРЕНЦИЈЕ

Завод за заштиту споменика културе града Београда

НАУЧНО-СТРУЧНИ ОДБОР

Проф. др Предраг Митровић

Универзитет у Београду, Медицински факултет,
Клинички центар Србије

Проф. др Бојан Зечевић

Универзитет у Београду, Економски факултет

Проф. др Александра Ступар

Универзитет у Београду, Архитектонски факултет

Доц. др Игор Борозан

Универзитет у Београду, Филозофски факултет

Доц. др Марина Павловић

Алфа БК Универзитет

Доц. др Бојана Михајловић

Универзитет у Београду, Географски факултет

Оливера Вучковић, в. д. директора

Завод за заштиту споменика културе града Београда

Нада Живковић

Завод за заштиту споменика културе града Београда

Ивана Весковић

Завод за заштиту споменика културе града Београда

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Ивана Филиповић Јорке, помоћник директора,

Завод за заштиту споменика културе града Београда

Саша Михајлов

Завод за заштиту споменика културе града Београда

Ивана Весковић

Завод за заштиту споменика културе града Београда

◀ КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ

11 Наташа Даниловић Христић, Небојша Стефановић

Интегрална и континуирана урбана обнова места
студија случаја: Арнеа, Халкидики, Грчка

22 Кирил Пенушлиски

Из модернизма у кич
Скопско социјалистичко архитектонско наслеђе и „Скопје 2014“

36 Алекса Цигановић, Раде Мрљеш

Прилог схватању „одрживог развоја“ у српској архитектури и
конзерваторској пракси друге половине 20. века

50 Ана Радованац Живанов

Пренамена напуштених железничких станица као вид очувања
културног наслеђа у Србији и региону

62 Зорана Ђорђевић, Марија Драгишић

Принципи одрживог развоја у основи народног градитељства

▶ КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ И ПРОСТОРИ СЕЋАЊА

75 Тијана Борић

Брестовачка бања – ексклузивни манифестациони простор Кнеза
Александра Карађорђевића

85 Олга Жакић

Еволутивни монизам у Аустрији и Климтова „Медицина“

97 Дина Павић

Легат Петра Лубарде као нов простор сећања

107 Љубица Радовановић

Богатство памћења: пример тврђаве Мамула

▶ ЗАШТИТА КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА, ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗДРАВЉА

119 Јелена Јовановић Симић, Снежана Тошева

Комплекс Клиничког центра Србије: измене просторне целине и окружења
у 20. веку и неопходност ревитализације у 21. веку

132 Ксенија Стевановић, Зорица Марковић
Специјална болница Бања Ковиљача – покретач очувања
бањског комплекса

141 Злата Вуксановић-Мацура
Нови Ланарк: утопија под Унеско заштитом

156 Давид Бакић, Драган Ковачевић, Александар Ложајић
Методологија процене утицаја путева I и II реда на заштићена
културна добра

◀ **КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ, ТУРИЗАМ И ПРЕЗЕНТАЦИЈА КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА**

170 Данијела Вићентијевић
Одрживо коришћење културног наслеђа у функцији развоја туризма:
туристичка валоризација маузолеја цркве на Опленцу и Карађорђево
Тополе са Опленцем методом Хилари ду Крос

180 Сара Станић Јовановић
Културно наслеђе кроз образовне програме екскурзија – пример градске
општине Сурчин

192 Мирјана Југовић
Примена савремених конзерваторско – рестаураторских метода у
презентацији фрагмената фресака

204 Бојана Ибрајтер Газибара
БеоКул ГрадскаТура – сарадња Завода за заштиту споменика културе
са средњим школама

212 Ана Сибиновић, Слађана Милојевић
Пројекат „Наслеђе за децу“ Завода за заштиту споменика културе
града Београда

220 Ђорђе Павловић
Дом породице Павловић – Урбана обнова и очување културног и
природног наслеђа кроз образовне програме

228 ЛИСТА АУТОРА

ИНТЕГРАЛНА И КОНТИНУИРАНА УРБАНА ОБНОВА МЕСТА СТУДИЈА СЛУЧАЈА: АРНЕЈА, ХАЛКИДИКИ, ГРЧКА

Апстракт

Планови и пројекти обнове и очувања културно-историјског наслеђа, уколико се спроводе системски, тј. на интегралан и континуиран начин, доприносе не само аспекту очувања вредног архитектонског фонда већ дају нови подстрек животу места, а уједно привлаче и нове посетиоце. Туризам је свакако значајна грана привреде, а мање средине имају шансу да истакну своје потенцијале, посебно ако су аутентични и тичу се здраве животне средине, садржаја за одмор, културу и забаву. На тај начин комбинују се традиционалне и наслеђене форме са савременим условима и захтевима живота. Аутори на примеру урбаног насеља Арнеја, које се налази у централном делу Халкидикија (Грчка), донекле изоловано од атрактивних приобалних места, анализирају поступак обнове која се спроводи у последње три деценије. Боравећи у месту у различитим периодима, са знатним временским размацама, примећују напредак у процесу, као и позитивне ефекте. На том примеру истичу се надлежности и међусекторска сарадња различитих нивоа, од локалне власти до институција при министарству задужених за интегрално спровођење заштите културне баштине и развоја туризма, али и активно учешће локалног становништва. Такође, битно је буџетирање немалих средстава, као и коришћење различитих европских програма и фондова. Фазност реализације је везана и за адекватно изабрану пренамену напуштених објеката и промену власништва, тј. прелазак у јавну својину.

Кључне речи: урбана обнова, наслеђе, намена, култура, туризам

INTEGRATED AND CONTINUOUS URBAN RENEWAL CASE STUDY OF ARNAIA, CHALKIDIKI, GREECE

Abstract

Plans and projects of restoration and conservation of the cultural and historical heritage, if they are implemented in systematic way, in the integral and continuous manner, may contribute not only to the aspect of preservation of valuable architectural fund, but to give new initiative to the life of the place, and at the same time to attract new visitors. Tourism is certainly a significant part of economy, and smaller settlements have a chance to highlight their potentials, particularly if they are authentic and that concern the health of the environment, possibilities for relaxation, culture and entertainment. This is a way to combine traditional and inherited forms with contemporary life conditions and demands. Authors, with case study of urban settlement, Arnaia, located in the central part of Chalkidiki (Greece), partially isolated from the attractive coastal places, examines the process of renewal which is carried out in the last three decades. While staying in place in different periods, with significant intervals, they note progress in the process, as well as positive effects. By example, it is emphasized competencies and cross-sectoral cooperation between different levels of local authorities to institutions in the Ministry responsible for the integral implementation of the cultural heritage protection and tourism development, but also the active participation of the local population. It is also important budgeting of significant funds, as well as the use of different European programs and funds. Implementation in phases is also connected with adequately selected reuse of abandoned buildings and a change of ownership, that is moved to public goods.

Keywords: urban renewal, heritage, land use, culture, tourism

Увод

Арнеја (у оригиналу: Арναία/Arnaia, пре 1928. Λιαρύκοβη/Liarigkovi или Lerigovo) мање је урбано насеље¹ у централном делу полуострва Халкидики, на северу Грчке, на око 70 км од Солуна, део општине Аристотелис, с приближно 2.500 становника (без околних руралних насеља). Насеље је основано у 16. веку и било је под протекторатом манастира Констанонит, који се налази на Светој Гори. Име је добило по истоименом античком насељу. Кад је 1821. турска војска спалила Арнеу, остало је неколико очуваних кућа, које данас чине језгро заштићене целине.

Локација у планинском делу полуострва, на планини Холомонтас, на удаљености 20 km од мора, на надморској висини од 600 m, условила је неке природне карактеристике: пријатну климу, чист ваздух и изворе хладне питке воде (само у месту Арнеја било је 30 камених чесама). Борове шуме у окружењу постале су основ за традиционално гајење пчела и производњу меда чувеног по свом квалитету. Осим тога, Арнеја је дуго била престоница занатске производње ћилима и тепиха од вуне, као и мањих одевних предмета од коже и крзна. Овај крај Грчке познат је по рудним богатствима, па је и рударство један од традиционалних заната.² Према пописима и путописима, 1932. Арнеја је била највеће село северног Халкидикија, са око 3.000 становника, углавном занатлија и трговаца, организованих у 50 гилди. У месту се налази једна од најстаријих школа у околини, па је дуго било центар образовања. Гаји се и фолклорна традиција, посебно у области музике инспирисане византијским утицајима. Лети се одржава велики број фестивала и традиционалних прослава.³

Некада се место налазило на траси јединог регионалног пута који је од Солуна водио ка полуострву Атос, тзв. „трећи прст“, на коме се налази монашка држава Света Гора. Али, са изградњом нових модерних саобраћајница (ауто-пут Солун–Кавала, регионални путеви Солун–Полигирос и Солун–Касандра/Неа Муданија – Ситонија), које су, због потреба пре свега развоја туризма у овом делу Грчке, тежиле да заобиђу планинске венце и брже и комфорније повежу међународни Коридор Е75 са источном обалом Егејског мора, Арнеја је остала изолована.

Иако је овај развој путне мреже заснован на просторном плану за ову регију⁴, многи други аспекти плана допринели су очувању и обнови места. Стратегије и планови ревитализације имали су за циљ да максимално сачувају историјско наслеђе, али истовремено да креирају садржаје и догађаје који ће економски оживети Арнеју и на тај начин обезбедити услове за њено самоодржање и заштиту.⁵ Пројекти су спроведени под покровитељством Европске уније, тј. кроз подстицајне програме развоја и суфинансирања, у области очувања градитељског наслеђа и развоја туризма.⁶ У стратегији креативног града наслеђе је истовремено и амбијент и стил живота који га одликује, па је присутна жеља да се сачувају аутентичност и оригиналност и потреба да се понуда простора прошири и обогати, да се, уколико је потребно, историјско језгро оживи новим импулсима.⁷ Процена да је овај мали град атрактиван за туристичке посете, пре свега због његове оригиналне и добро очуване

архитектуре карактеристичне за ово поднебље, била је пресудна да се размотри и могућност увођења нових садржаја, који су допринели културно-историјској понуди места и проширењу туристичке инфраструктуре и смештајних капацитета.

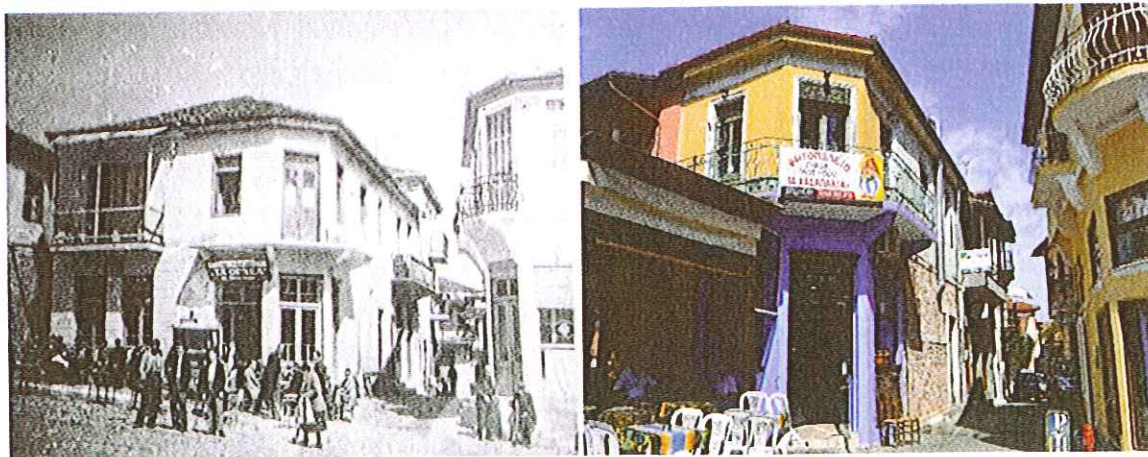
Урбана матрица

Министарство културе Грчке је 1987. овај град прогласило историјским местом и традиционалним насељем⁸; те на основу тога, а у складу са законским основом (Закон о антиквитетима и културном наслеђу⁹), ужива статус заштите. Неколико појединачних објеката такође је добило заштиту у категорији „очуваног уметничког дела“ или „традиционалне архитектуре“. Према Уставу Грчке, држава је надлежна за заштиту свих споменика културе, археолошких локалитета и историјских целина које се налазе у документационој основи, тј. у Националном попису покретног и непокретног наслеђа, разврстаног према хронологији, тј. времену настанка.

Слика 1. Локација града Арнеја, урбана матрица и положај најважнијих јавних простора (извор: <https://maps.google.com>)

Слика 2. Слика објеката на главном градском тргу, лево – пре Другог светског рата (извор: <http://www.dimosaristoteli.gr/en/village/arnaia>), десно – 2017¹⁰

Слика 3. Почетак урбане обнове места Арнеја, период 1991–1996.

Према типологији, Арнеја припада збијеном типу насеља, што је условљено њеним географским положајем, пре свега топографијом терена и климом, која има жарка лета и зиме с могућим снежним падавинама. Из тог разлога све куће грађене су у компактном низу, на бочној граници парцеле, или с веома малим међусобним растојањима, тек толико да неко може да се провуче кроз узани пасаж између два објекта. Узане, поплочане улице места, које прате топологију терена, неретко се завршавају степеништима, што има посебан аспект у пешачком кретању. Кад се попне на више коте, на обод места, пружа се диван поглед на ћерамидом покривене кровове и репер, звоник цркве из 1889, који је иначе и симбол града. Такође се сагледава радијална матрица насеља, у којој се већина улица управних на пад терена улива у централни трг. Донекле је евидентан проблем паркирања и приступа појединим објектима због узаних улица или великог нагиба, али се то решава паркинзима који су дислоцирани у односу на центар насеља. Највећи помак, осим обнове архитектонског наслеђа, јесте пејзажно уређење јавних и полујавних простора, које је употпунило амбијент и учинило га изузетно пријатним.

На главној оси, у централном делу насеља, налази се јавни градски трг, у благом нагибу, оивичен питомом архитектуром и с визуелним продорима ка унутрашњости места. Трг је окружен објектима чија приземља нуде низ атрактивних комерцијалних садржаја, пресвега кафеа и ресторана, а затим и продавница традиционалних производа из околине. Овде се налази и стабло платана из кога истиче хладна изворска вода, освежење за житеље и путнике намернике (по легенди, ко попије ову воду ожениће се девојком из Арнеје). То је најживљи део града, место окупљања становника, посебно недељом, после богослужења у оближној цркви Св. Стефана. Црква, саграђена 1821,

више пута је страдала у пожарима, а при обнови је установљено да лежи на темељима много старијег ранохришћанског храма из IV-V века и хришћанске базилике из X-XI века. Од јавних садржаја у непосредној близини присутна је зграда школе (основана 1872), у којој се од 1990. налази градска већница, а нова школа је саграђена према савременим захтевима нешто даље. Арнеја предњачи у окружењу с програмима образовања, пре свега младих, те се редовно организују едукативне радионице на тему екологије, традиционалних заната и архитектуре.

Системска обнова архитектонских објеката

Градитељско наслеђе Арнеје дели се на веома ретке објекте старије од катастрофе 1821, затим оне настале до 1900. и објекте из периода до 1945. године. Грађевине, пре свега стамбене, приземне и на спрат, имају све одлике архитектуре Балкана, а званично се воде под називом „традиционална архитектура Македоније“. У употреби су природни материјали из околине, пре свега дрво¹¹ и камен. Доњи део објекта је најчешће од камена, што има двојаку функцију, с једне стране одржава температуру унутар објекта, а са друге, дом чини сигурним јер подсећа на утврђење. Поређењем објеката из различитих периода може се запазити тренд да се тремови после 1900. године претварају у балконе и тиме доприносе трансформацији насеља из руралног у урбано. Стамбени простор се састоји из просторија за дневни боравак и пријем гостију и интимних спаваћих соба, као и обавезног подрумског дела.

Слика 4. Реконструисани јавни простори, поплочавање и озелењавање, 2017. година

Слика 5. Карактеристична архитектура, употреба природних материјала и боје, 2017. година

На архитектуру на овом простору, како сакралну тако и профану, утиче и близина Свете Горе, што се огледа у форми и декоративним елементима, као и у тоналитетима фасада. Доказ за то је очигледан јер су мајстори који су одлазили на Атос да граде манастирске комплексе пролазили и задржавали се у Арнеји, градећи куће. Акцентована боја појединих фасада даје посебан амбијентални доживљај, пастелне нијансе небоплаве, жуте, окер, црвене и розе, што чини контраст белим фасадама и елементима од камена и дрвета.

Слика 6. Истицање информативних табли на фасадама о обновљеним објектима, времену настанка и оригиналном изгледу (лево и доле десно), уклапање нових објеката у амбијент (доле десно)

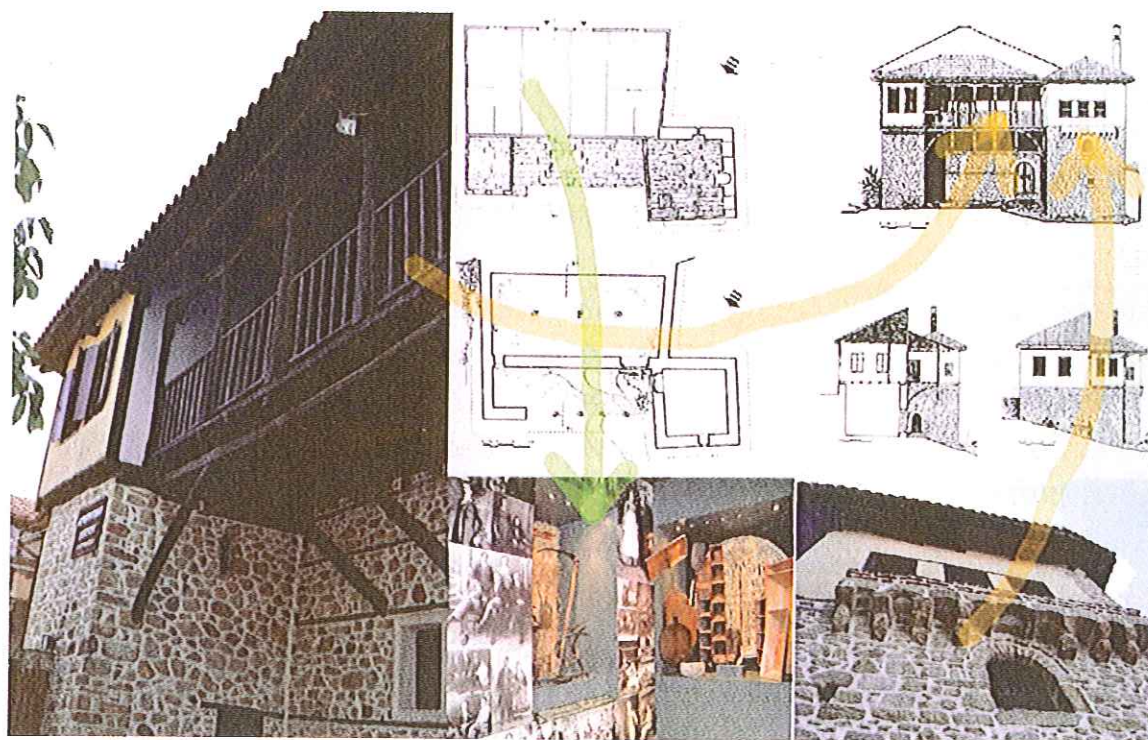

Пројекти за реконструкцију и очување градитељског наслеђа почели су да се спроводе почетком деведесетих година 20. века, да би овај подухват био скоро цео завршен до 2016. Старе стамбене зграде с краја 19. века, које су грађене од дрвета, у бондручном систему, често с приземљем од камена и карактеристичним доклатима, тремовима и балконима на спрату и благим медитеранским кровом, потпуно су обновљене.¹² Већина је сачувала своју првобитну намену, док је један део пренамењен у објекте културе и комерцијале како би се побољшала понуда места, али и подстакла активна обнова иначе напуштених објеката.¹³ Обновљени објекти на истакнутом месту на фасади имају информативну таблу с подацима о времену изградње оригиналног објекта, његовим власницима и, уколико је доступна, неку фотографију из прошлих времена на којој се види изворни објекат.

Историјски и фолклорни музеј и Музеј ткања формиран су на основу иницијативе тадашње министарке културе, харизматичне Мелине Меркури. Музеји су смештени у два засебна, потпуно реконструисана објекта, у једном је приказан традиционални начин живота у месту, пре свега стари занати и уређење дома, док је други део поставке посвећен ткању простирки – ћилима и тепиха. Зграду у којој је Историјски музеј саградили су мајстори зидари из Епируса 1800. године и позната је под називом „Giатradico“ (докторова кућа), јер су се некадашњи власници бавили медицином, а иначе је најстарији очувани стамбени објекат у префектури Халкидики. Дуго је била напуштена и руинирана, док је није купила породица Катсагелос, а затим је у програму рестаурације и пренамене, који води Грчка национална туристичка организација (ЕОТ - Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού), за коју је надлежно Министарство за културу и туризам (и спорт, по новом називу), објекат прешао у јавну намену, тј. власништво општине. Надзор над извођењем свих јавних радова на обнови архитектонског фонда спровела је посебна институција, у зависности од степена заштите и времена настанка (4th Ephorate of Modern Monuments, 10th Ephorate of Byzantine Antiquities).

Локална самоуправа такође је учествовала у обнови неколико кућа, путем више програма, међу којима је и програм „Лидер“ (ЕЕC Leader Initiative)¹⁴, који потенцира развој локалних и традиционалних капацитета за видове немасовног (еко, агро и етно) туризма¹⁵, тј. апсолутно одржив развој. То у случају места Арнеје значи да има укупно расположивих око 100 лежајева у реконструисаним објектима, од којих је добар део у власништву локалне самоуправе, док је остало приватни капитал.

Локално становништво је потпуно позитивно реаговало на програм обнове за време његовог спровођења, јер је, између осталог, подразумевао и бољу инфраструктуру места, уређење јавних површина и физичку обнову појединих стамбених објеката који су оцењени као вредни, било појединачно, било као део амбијента старог језгра или реперних позиција на кључним правцима кретања. Доказ за то је и чињеница да су становници места даровали највећи део музејског фонда, тј. да су поклонили предмете и фотографије, који данас чине збирке два новооснована музеја. Начин живота се није знатно променио, задржани су обичаји

Слика 7. Зграда Историјског и фолклорног музеја, спољашњост и унутрашњост, горе десно - цртеж основе и изгледа. Извор: <http://www.dimosaristoteli.gr/en/village/arnaia>

и окупљања, а с доласком туриста створена је и прилика за приход уређењем смештајних јединица у појединим домаћинствима или отварањем мањих хотелских објеката у старим и аутентичним кућама. Такође, створена је прилика за пласман локалних занатских производа.

За Арнеју је карактеристична и архитектура ретких нових објеката, који су у међувремену ницали на месту старих, која је у складу с надлежним службама за урбанизам и заштиту културно-историјског наслеђа потпуно прилагођена својим габаритом и волуменом, као и материјализацијом, тако да се не ствара велики контраст између старог и новог. Приметно је и одсуство масовне нелегалне изградње¹⁶ (карактеристичне за ово поднебље), што донекле говори о односу становника према наслеђу и поштовању амбијента.

Закључак

Системском, интегралном и континуираном обновом пружена је шанса како за очување градитељског наслеђа, тако и за нови живот насеља. Доказ за то су бројни туристи који, посебно у летњим месецима, са обале мора долазе у планински крај центаралног дела Халкидикеја како би уживали у амбијенту историјског места Арнеја. Грчка, која има небројено културно-историјских споменика у оквиру светске баштине из античког и византијског периода, успела је да кроз различите програме заштите и обнове и сарадњу локалне самоуправе и надлежног Министарства за

културу и туризам створи услове за развој туризма и у мањим и не тако познатим срединама. Већина доступних научних и стручних радова који обрађују овај локалитет тиче се рудног богатства, заштите од земљотреса и шумских пожара, док урбанистичко и архитектонско наслеђе, као и напори да се оно сачува, није посебно презентовано. Ово је прилика да се обрати пажња на рад надлежних служби, у техничком и организационом смислу и кроз процес финансирања и постигнуте ефекте у дугорочном погледу. Не сме се заборавити да је обнова била фазна и постепена, те да је трајала у континуитету, од проглашења Арнеје за историјско место 1987. године до данас, укупно 30 година.

Напомене

- 1 Handman, M.E: *Tissage et rapports sociaux à Arnaia (Chalcidique)*, Techniques & Culture Revue semestrielle d'anthropologie des techniques, No. 15/1991.
- 2 Gounaris, B.C. (ed.): *Mines, Olives and Monasteries, Aspects of Halkidiki's Enviromental History*, Epikentro Publishers and PHAROS books, Thessaloniki, 2015.
- 3 Handman, M.E: *L'evolution du tissage a Arnaia (Chalcidique): transition ou changement social?* Arxiu d'Etnografia de Catalunya, n° 6, 1988. pp. 170–189.
- 4 Kantemeridou, C. Tsantopoulos, G. Tampakis, S. Karanikola, P: *Participatory planning and local economic development: a case study of Northeast Halkidiki*, 6th International Conference on Information and Communication Technology in Agriculture, Food and Environment, HAICTA, 2013.
- 5 Даниловић Христић, Н: *Туризам и култура у функцији очувања и оживљавања историјских места*, У: Димитријевић Марковић, С. (ур.) Зборник радова IV конференција, *Стара градска језгра и историјске урбане целине, проблеми и могућности очувања и управљања*, Београд: Завод за заштиту споменика културе града Београда, 2013, стр. 76–79.
- 6 Veleva, E: *An Appraisal of the European Union's Community Initiative "Leader Plus" in Greece*. University of Thessaly, Department of Planning and Regional Development Postgraduate Program in European Regional Development, Supervisor: Prof. Polyzos Serafeim, 2012.
- 7 Даниловић Христић, Н: *Креативан град као фактор очувања идентитета у ери глобализације*, Димитријевић Марковић, С. и Живковић, Н. (ур.) II конференција *Наслеђе и дијалог*, Београд: Завод за заштиту споменика културе града Београда, 2011.
- 8 Giannakourou, G: *Planning law in Greece: a brief overview*, University of Thessaly, Department of Planning and Regional Development, 2005.
- 9 Protection of Antiquities and Cultural Heritage in general (Law 3028/2002), <https://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/Greece>
- 10 Напомена: Све фотографије, осим оних за које су посебно наведени извори, су ауторске (Наташа Даниловић Христић)
- 11 Barboutis, I, Vasileiou, V: *Risks Of Cultural Wooden Interior Elements In Old Buildings And Churches In Macedonia, Greece, Reducing Damage To The Built Heritage*, Yildiz technical university – ICOMOS ICORP International conference proceedings. Cultural Heritage Protection in Times of Risk Challenges and Opportunities. Istanbul, Turkey, 2012.
- 12 Hatzidakis, A: *Preservation and development of traditional settlements in Greece - the National tourism organisation programme (1976–1996)*. ARCO 96 – ICCROM SEMINAR, Matera, 1996.

- 13 Danilović Hristić, N: *Touristic Option as a Strategy for Preserving Historical Places*, Conference Proceedings *Preservation and Improvement of Historic Towns*, Third International Conference Sremski Karlovci: Municipality of Sremski Karlovci, Provincial Institute for the Protection of Cultural Monuments, Petrovaradin (PIPCM), 2016, pp. 391–403.
- 14 Iakdviddu, O, Koutsduris, A, Partallddu, M: *The Development of Rural Tourism in Greece, Through the Initiative LEADER 11: the Case of Northern and Central Chalkidiki*, NEW MEDIT N. 4/2002
- 15 Karagiannis S, Stavroulakis D: *Development of Agrotourism through the Application of Internet Technologies: Problems and Perspectives*, In: Salampasis M, Matopoulos A. (eds.): *Proceedings of the International Conference on Information and Communication Technologies for Sustainable Agri-production and Environment (HAICTA 2011)*, Skiathos, 2011.
- 16 Serraos, K, Gianniris, E, Zifou, M: *The Greek spatial and urban planning system in the European context*, NTUA, Faculty of Architecture, Department of Urban and Regional Planning, 2006.

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

71/72.025(497.11)"20"(082)

338.48:7(497.11)"20"(082)

719(497)(082)

ЗАВОД за заштиту споменика културе града Београда.
Конференција (9 ; 2018 ; Београд)

Културно наслеђе и друштво – (не)равнотежа теорије и праксе у контексту одрживог развоја, екологије и здравља: зборник радова / [Завод за заштиту споменика културе града Београда], IX конференција, Београд, 2018. године; [уредник Ивана Весковић]. - Београд: Завод за заштиту споменика културе града Београда, 2018 (Земун : Бирограф). - 229 стр. : илустр. ; 24 cm

Тираж 300. - Напомене и библиографске референце уз поједине радове. - Библиографија уз поједине радове. - Abstracts.

ISBN 978-86-89779-48-6

а) Културна добра - Заштита - Србија - 20в-21в - Зборници б) Архитектонски споменици -
Заштита - Србија - 20в-21в - Зборници
COBISS.SR-ID 263910412